

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Рада молодих учених університету

Матеріали
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

31 січня 2019 року

Вип. 43

Збірник наукових праць

Переяслав-Хмельницький – 2019

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ
«Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет
имени Григория Сковороды»

Совет молодых ученых университета

Материалы
Международной научно-практической интернет-конференции
**«ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ
НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ»**

31 января 2019 года

Вып. 43

Сборник научных трудов

Переяслав-Хмельницкий – 2019

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти. Навчально-методичний посібник / За ред. Г.С. Тарасенко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 320 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти: (нова редакція) / Науковий керівник: А. М. Богуш; Авт. кол-в : Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л. та ін. – К. : Видавництво, 2012. – 26 с.
3. Актуальні проблеми дошкільного виховання: Міжвуз. зб. наук. праць / А.М. Богуш, Т.І. Поніманська. – Рівне: Рівненський держ. педагогічний ін-т, 2004. – 176 с.
4. Ващенко Г. Роль ігрової діяльності у навчанні / Ващенко Г. Загальні методи навчання. - К., 1997. – 366 с.
5. Граємо в інтелектуальні ігри з дошкільниками [електронний ресурс]. - <https://www.pedrada.com.ua>

УДК 373.2

*Юлія Волинець, Анна Лисиця
(Київ, Україна)*

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена актуальному питанню розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку в процесі експериментальної діяльності. Розкриті ключові поняття проблеми та сутність і чинники формування пізнавальної активності дітей дошкільного віку. Визначена динаміка етапів розвитку пізнавального інтересу дітей та завдання дошкільного педагога.

Ключові слова: *пізнавальна активність; старший дошкільний вік; експеримент; експериментальна діяльність дитини; чинники формування пізнавальної активності дітей дошкільного віку; етапи розвитку пізнавального інтересу.*

Key words: *cognitive activity; senior preschool; experiment; experimental activity of the child; factors of formation of cognitive activity of children of preschool age; stages of development of cognitive interest.*

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Стратегія розбудови дошкільної освіти на сучасному етапі спрямована на виконання положень Закону України «Про дошкільну освіту», концептуальних засад Базового компонента дошкільної освіти, завдань Концепції дошкільного виховання в Україні та державних національних програм «Освіта» («Україна ХХІ століття», «Діти України», основу яких становить забезпечення належного розвитку, вихованості та навченості дитини перших семи років життя. В умовах сьогодення увага акцентується на організації пізнавальної діяльності, де слід дотримуватись принципу наступності: нові знання і відкриття дитиною мають ґрунтуватися на вже засвоєних раніше. У зв'язку з цим гостріше постає проблема розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку у процесі експериментальної діяльності, адже застарілі методи та форми методичної роботи вже не спрацьовують. Особливо значущим є пізнавальна діяльність, яка активізується під час проведення нескладних дослідів, експериментів.

Це завдання розв'язують дошкільні педагоги, створюючи умови для самореалізації особистості дитини, формуючи в неї вміння пізнавати навколишній предметний світ, себе, інших людей і практично застосовувати набуті знання. Врахування фізичного та інтелектуального потенціалу дітей, їхніх потреб та інтересів відіграє провідну роль у

становленні особистості. Також, засвоєння знань, умінь та результатів діяльності є фундаментом у підготовці дітей дошкільного віку до наукового пізнання світу природи, навколишнього. Отже, бажання пізнавати нове, пояснити незрозуміле, заглибитись у сутність предметів і явищ свідчить про наявність пізнавальних інтересів. Тут пошук невідомого, непізнаного спирається на вже сформовані знання.

Враховуючи об'єктивну потребу вдосконалення розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку, варто констатувати недостатній теоретичний і практичний ступінь розроблення проблеми розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку у процесі експериментальної діяльності. Актуальність порушеної проблеми, її недостатня теоретична та практична розробленість зумовили вибір теми нашого дослідження: «Розвиток пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку в процесі експериментальної діяльності».

Аналіз досліджень та публікацій. Щодо організації експериментально-дослідницької діяльності дітей в умовах закладу дошкільної освіти, то такі науковці як: Г. Беленька, С. Єлманова, Н. Лисенко, Л. Лохвицька, З. Плохій, Н. Яришева сходяться у єдиній думці, що елементарна пошукова діяльність, як форма ознайомлення дітей дошкільного віку з природою забезпечує найбільш високий ступінь їх пізнавальної активності.

Аналіз праць як українських, так і зарубіжних учених довів, що проблемі розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку у процесі експериментальної діяльності приділяється належна увага, зокрема: Ю. Бабанський, К. Гриднева, Ю. Грицай, В. Загвязинський, В. Козаков, В. Полонський, О. Рудницька, М. Сорокін тощо. Дослідження провідних науковців сучасності (Л. Артемової, А. Богуш, З. Борисової, Н. Виноградової, Н. Лисенко, С. Ніколаєвої, З. Плохій, О. Половіною, Т. Поніманської, Н. Яришевої та ін.) показали, що ефективними методами ознайомлення з природою є ті, що забезпечують чуттєве сприймання, наочно знайомлять дітей з живою природою, дають чіткі уявлення про навколишній світ.

З огляду на зазначене, **метою** статті є теоретично обґрунтувати питання розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку в процесі експериментальної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Проблема розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку у психолого-педагогічній літературі, починаючи з дошкільного віку, розробляється багатьма педагогами і психологами як в історично-педагогічній спадщині, так і в сучасних дослідженнях.

Феномен пізнавальної активності як один із найважливіших чинників навчання постійно привертає увагу дослідників, оскільки взаємодія людини із навколишнім світом можлива тільки завдяки її активності та діяльності. Під пізнавальною активністю розуміють самостійну, ініціативну діяльність дитини, спрямовану на пізнання навколишньої дійсності (як прояв допитливості) й зумовлену необхідністю розв'язати завдання, що постають перед нею у конкретних життєвих ситуаціях [14, с. 10]. Ця якість не є вродженою. Вона формується протягом усього свідомого життя людини. Соціальне середовище – умова, від якої залежить, чи перейде ця потенційна можливість у реальну дійсність. Рівень її розвитку зумовлюється індивідуально-психологічними особливостями та умовами виховання (природна дитяча допитливість і стимулювальна діяльність педагога).

Природа залишає свій слід у душі дитини, вона впливає на її почуття, емоції, настрої. Все яскраве в природі вона вчиться підмічати, все викликає у неї радість і задоволення, а також велику зацікавленість. Її досвід обмежений і саме тому, завдання педагога дошкільної освіти – допомогти отримати елементарні знання про природу, що відображають дійсність; вчити розуміти природні явища і зв'язок між ними; дотримуватися принципу наступності у вихованні і навчанні; організовувати спостереження; стимулювати допитливість; проводити нескладні експерименти тощо.

Вирішальним чинником формування пізнавальної активності є спілкування дитини з дорослими – дошкільними педагогами та батьками, під час якої засвоює способи керування

своєю поведінкою, вона долає труднощі орієнтування в нових ситуаціях при розв'язанні нових завдань. Практика та дослідницька діяльність – є умовою розвитку пізнавальної активності дитини, піднесення її на вищий рівень.

Проведенню дослідів з дошкільниками надавали великого значення Є. Водовозова, Є. Тихеева, вважаючи, що в процесі проведення дослідів діти повинні спостерігати, діяти, мислити, робити самостійні висновки. За сучасних умов, коли великого значення надається розвиткові пізнавальної активності, вихованню прагнення до здобуття нових знань, проведенню дослідів повинно бути приділено значну увагу.

В сучасній педагогіці і психології в Україні проблема дитячої пошукової діяльності посідає значне місце. Праці В. Котирло, Л. Подоляк розкривають механізм формування самостійності в дитячій діяльності, особливості розвитку ставлення дітей до праці, оціночних відносин. Педагогічні дослідження в Україні останніх років (Г. Беленька, Н. Кот, Н. Кривошея, М. Машовець, В. Павленчик) розглядають нові аспекти виховного впливу трудової діяльності дітей на формування позитивних взаємовідносин дітей в спільній діяльності під час експериментування.

Одним із видів дослідницької діяльності є експериментування. Згідно словника іншомовних слів, слово «експеримент» походить від грецької мови «*experimentum*», що перекладається як «спроба», «дослід» [6]. Отже, експеримент визначається як науково поставлений дослід, спостереження об'єкта в спеціально створених умовах, що дозволяють слідкувати за перебігом явища та багаторазово відтворювати його. За енциклопедичним словником, поняття «експеримент» тлумачиться, як є чуттєво предметна діяльність у науці, більш вузькому значенні – дослід відтворення об'єкту пізнання, перевірка гіпотези. Експериментування являється одним із видів пізнавальної діяльності дітей і дорослих.

Пізнавальний інтерес проходить ряд етапів, які належить враховувати у роботі з дітьми дошкільного віку. Динаміка його розвитку подаємо в таблиці (табл. 1).

Таблиця 1.

Динаміка етапів розвитку пізнавального інтересу дітей та завдання дошкільного педагога

№	Етап	Характеристика	Завдання дошкільного педагога
1	<i>Перший етап</i>	Пізнавальний інтерес має споглядальний характер. Переважає емоційний структурний компонент	Викликати інтерес, зацікавити дитину
2	<i>Другий етап</i>	Пізнавальний інтерес має оцінний характер. Переважає пізнавальний компонент	Розширювати обсяг інформації
3	<i>Третій етап</i>	Пізнавальний інтерес має дійовий характер. Переважає вольовий структурний компонент	Розвивати свідоме ставлення до пізнання

Отже, особливістю роботи закладів дошкільної освіти – створення освітнього середовища як провідного чинника розвитку дитини за її інтересами. Дошкільні педагоги мають створити такі умови, щоб діти виявляли інтерес до довкілля та самої себе, до дослідництва; вміли захопити увагу дітей; викликати задоволення від своїх відкриттів; пробудити бажання експериментувати з новим матеріалом.

Висновки та рекомендації. Отже, навіть найпасивніших дітей можна зробити активними. Метод дуже простий: дати дитині радість пізнання, радість подолання труднощів; навчитися чекати відповіді від неї, переживати разом з нею щастя інтелектуальної перемоги. Діти усвідомлюють причинно-наслідкові зв'язки, самостійно будують гіпотези, активізуючи тим самим уявну та мовленнєву діяльності. У них

розвиваються психічні процеси, а головне – формується пізнавальний інтерес до природи, бажання доглядати її, берегти і любити.

Однак, проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми. Подальшого вивчення потребують такі питання, як: дати характеристику особливостям та динаміці розвитку пізнавального інтересу у дітей старшого дошкільного віку; розкрити основні форми, методи з розвитку пізнавального інтересу дітей старшого дошкільного віку; описати систему завдань для формування у дітей старшого дошкільного віку різних структурних компонентів пізнавального інтересу.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Беленька Г.В. Природничі науки в казках, запитаннях, завданнях, дослідах. Науково-методичний посібник для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. – К.: Шкільний світ, 2011. – 128 с.

2. Беленька Г. В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу : монографія / Ганна Володимирівна Беленька. – К. : Університет, 2011. – 320 с.

3. Волинець Ю.О. Формування готовності майбутніх дошкільних педагогів до екологічного виховання дітей дошкільного віку / Ю.О. Волинець, Н.В. Стаднік // Молодий вчений : науковий журнал. – 2018. – № 2 (54), лютий. – С. 237-240.

4. Волинець Ю., Заблоцька Л., Відкриваємо таємниці світу / Юлія Волинець, Любов Заблоцька // Дошкільне виховання. – 2014. – № 7 – С. 31–34.

5. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О.В. Огнев'юк ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білоskalенко [та ін.]; наук. ред.: Г.В. Беленька, М.А. Машовець ; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т імені Б. Грінченка – К. : Київ. ун-т імені Б. Грінченка, 2016. – 304 с.

6. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. – К.: Пед. думка, 2001. – 514 с.

УДК 373.2:048.93

Юлія Волинець, Анна Садрієва
(Київ, Україна)

ФОРМУВАННЯ ІГРОВИХ УМІНЬ ЯК ПРОФІЛАКТИКА КОНФЛІКТІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена актуальному питанню формування ігрових умінь як профілактики конфліктів у дітей старшого дошкільного. Подано аналіз психолого-педагогічних джерел з даної проблеми.

Ключові слова: гра; ігрові уміння; старший дошкільний вік; конфлікт; дитячі взаємини; ігрова взаємодія дорослого з дитиною.

Key words: game; gaming skills; senior preschool; conflict; child relationship; gaming interaction of an adult with a child.

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Всебічний розвиток і виховання підростаючого покоління – не лише завдання, а й обов'язкова умова побудови нового гуманно-демократичного суспільства, що стосується основних проблем, пов'язаних з розбудовою державності України. Вирішення цього загального завдання реалізується через формування духовно та фізично здорової людини. В умовах нестабільного сьогодення з його соціально-економічними негараздами, невпевненістю в завтрашньому дні, ростом насилля у суспільстві все частіше розвиток дитини супроводжується переживаннями негативної модальності і, перш за все, високою тривожністю, що дегармонізує становлення особистості.